

เทศน์เช้า วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมเนาะ ธรรมะเพื่อเป็นประโยชน์กับหัวใจนะ เวลาเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ สิ่งที่เป็นอริยทรัพย์เพราะการเกิดยาก การเกิดยาก ทำไมมนุษย์ล้นโลกล่ะ ล้นโลกเพราะว่าสิ่งที่เวียนตายเวียนเกิดมันซับซ้อน ถ้ามันซับซ้อน เวลาถึงคราวที่มนุษย์เกิดมา จะล้นโลก ถ้าล้นโลก สิ่งที่เกิดเป็นมนุษย์แสนยาก คำว่า “เกิดเป็นมนุษย์แสนยาก” เพราะสัตว์ที่มันไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์อีกมหาศาล ถ้าสัตว์ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์มหาศาล มันเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ

การเกิดเป็นมนุษย์แสนยาก แต่เกิดมาแล้วมันพอใจไหมล่ะ? เราจะไม่พอใจสถานะการเกิดของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ด้วยกัน แต่เราอยากจะมีสถานะที่สูงส่งกว่าเขา การที่มีสถานะสูงส่งไม่สูงส่ง มันอยู่ที่หัวใจนะ ถ้าหัวใจมันเข้มแข็งขึ้นมา หัวใจมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา สิ่งนี้มันเข้าใจได้ แต่ถ้าสิ่งที่เข้าใจไม่ได้ เห็นไหม เราพยายามจะชวนขวายของเรา

นี่ความเกิดเป็นมนุษย์นี้เกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม การเกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม แม้แต่เป็นอริยทรัพย์แล้วนะ อริยทรัพย์เกิดมาแล้วเรายังไม่พอใจสถานะของเราเลย สถานะของร่างกาย สถานะของทางสังคม สถานะต่างๆ แต่คนที่เกิดมามั่งมีศรีสุขของเขา เขาเกิดมาด้วยคุณงามความดีของเขา แต่กรรมนะ กรรมคือการกระทำ เห็นไหม บ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์

ถ้าบ่วงที่เป็นโลก เรื่องของโลกๆ นี่บ่วงที่เป็นโลก เป็นโลกคือเรื่องวัตถุ บ่วงที่เป็นทิพย์คือเรื่องของหัวใจใจ ถ้าเรื่องหัวใจ เรื่องของความรู้สึกนึกคิด นี่บ่วงที่เป็นทิพย์ เพราะเป็นทิพย์นี้มันเป็นวิญญูณาหาร คืออารมณ์ความรู้สึกมันเป็นทิพย์ เป็นทิพย์เพราะอะไร เพราะเราทำบุญกุศล สิ่งที่เป็นวัตถุเสียสละออกไปนี่เป็นวัตถุ วัตถุนี่ใครเป็นคนเอามา? หัวใจเป็นคนคิด หัวใจเป็นคนเจตนา หัวใจมีความปรารถนา หัวใจถึงมาทำบุญของเรา เพราะหัวใจมีความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาถึงสั่งไปที่สมอง สมองถึงสั่งให้ร่างกายนี้ไปแสวงหาวัตถุนีมาเพื่อเสียสละ

เสียดละ เห็นใหม่ เจตนา นี่เจตนา กรรมนี่เขาต่อที่เจตนา ถ้าเจตนาทำคุณงามความดี เจตนาทำเพื่อหัวใจของเรา เจตนา เห็นใหม่ สิ่งนี้บ่วงที่เป็นทิพย์ ถ้าบ่วงที่เป็นทิพย์มันก็ติดบ่วงของเรา ถ้าติดบ่วงของเรา เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พอศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดาสว่าง นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ วิชชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้แจ้งโลกนอกและโลกใน

ถ้าโลกนอก โลกใน นี่เป็นศาสดาของเรา เป็นผู้ชี้แนะของเรา สอนเรา สอนชาวพุทธให้มีการเสียดละทาน เสียดละทานเพื่อให้สังคัมรรมเย็นเป็นสุขใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเด็กๆ นะ สอนเด็กไว้เคียงสาให้เด็กรักกัน ให้เด็กอยู่ร่วมกัน สังคมของมนุษย์ก็เหมือนกัน สังคมของมนุษย์นี้ให้เสียดละกัน ให้มีความเจือจางต่อกัน สังคมจะรรมเย็นเป็นสุข ถ้าสังคัมรรมเย็นเป็นสุข สังคัมรรมเย็นเป็นสุขแล้วคนชวนขวยสิ่งใดเพื่อเป็นหลักใจของตัวเอง สังคัมรรมเย็นเป็นสุขใช่ไหม แต่เรามันต้องเวียนตายเวียนเกิด

เวลาเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดายแล้วไปไหน ถ้าทำคุณงามความดี เราก็จะสร้างคุณงามความดีกัน แต่คุณงามความดีแบบนี้เป็นคุณงามความดีแบบวิญญู เพราะเวียนตายเวียนเกิดในวิญญู คุณงามความดีก็ส่งเสริมให้เราเกิดในภพที่สูงขึ้น ในภพที่ดีขึ้น เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์ที่ประสบความสำเร็จ มันก็เวียนตายเวียนเกิด เห็นใหม่ แต่ถ้าเวียนตายเวียนเกิดแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่าเราศึกษา นี่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ ถ้าสิ้นสุดแห่งทุกข์ ทำอย่างไรถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ละ

สิ่งที่เราได้ร่างกายนี้มา เรายังไม่พอใจในความปรารถนาของเราเลย เราต้องการให้มันดีกว่านี้ ต้องการให้สมความปรารถนากว่านี้ เวลาปฏิบัติธรรมก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติธรรม เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่าศีล สมาธิ ปัญญา ศีลคือความปกติของใจ สมาธิคือจิตที่มั่นคง แล้วถ้าเกิดปัญญารุ่งขึ้น มา ศีล สมาธิ ปัญญา เราก็พยายามจะบำรุงรักษา จะรักษาใจของเรา

นี่เวลาร่างกายเป็นวัตถุ มันเกิดไปตามเวรตามกรรมนะ จริตนิสัยของคนเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วก็ปรารถนาขึ้นมา ก็อยากจะให้สมความปรารถนา สมความปรารถนาของกิเลสใจ พอกิเลสศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะนี้ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ เราก็ว่า

สิ้นสุดแห่งทุกข์ สิ้นสุดที่ไหนล่ะ เขาว่ามันสิ้นสุด สิ้นสุดของใคร สิ้นสุดแล้วสุดเริ่มต้นใหม่ไง นี่เกิดดับๆ แล้วก็เริ่มต้นใหม่ ถ้ามันสิ้นสุดแห่งทุกข์ สิ้นสุดแห่งทุกข์อย่างไรล่ะ แล้วสิ้นสุดแห่งทุกข์ เราทำของเราไม่ได้ นี่ของแสดง คนเราเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา อาหารนี่เขาไม่ให้กินของแสดง ถ้าของแสดงมันจะไปทำให้โรคนี้มันรุมเร้าขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตใจของเรา มันเป็นความปกติของใจ ใจมันปกติตามความเป็นจริงของมัน มันมีคำบริกรรมของมัน มันมีเหตุมีผลของมัน มันก็สงบระงับเข้ามาตามความเป็นจริง มันเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าจิตมันไม่สงบขึ้นมา เราพยายามจินตนาการของเรา ขึ้นมาว่าเป็นความว่างๆ มันก็เป็นความว่างด้วยจินตนาการ ถ้าจินตนาการ มันมีสมุทัยซ้อนเข้ามา ใจ สมุทัยมันคืออะไร? สมุทัยคือตัณหา ๓ ใจ ถ้าตัณหาความทะยานอยาก เราต้องการปรารถนา เรามีตัณหาความทะยานอยาก ปฏิบัติด้วยตัณหาความทะยานอยากของเรา ตัณหาความทะยานอยากมันก็สร้างภาพของมันขึ้นมา ถ้าสร้างขึ้นมา มันก็เป็นความจริงใหม่ล่ะ

นี่ของแสดงใจ ถ้าของแสดง แม้แต่ร่างกายของเรา เราก็ไม่ได้สมความปรารถนา จิตใจของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา จะให้สมความปรารถนา มันก็ไม่สมความปรารถนา เพราะความปรารถนาอันมันเป็นจินตนาการ จินตนาการไปด้วยกิเลสณะ จินตนาการไปด้วยความต้องการ ความปรารถนาอันนั้น ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นมา มันต้องตามความเป็นจริง เห็นใหม่

เราจะตัดทอนของเรา สิ่งใดที่เป็นของแสดง ของแสดงร่างกายกินเข้าไป คุลี การดำรงชีวิต เขาบอกว่าอย่ากินของดิบ อย่ากินของดิบ กินของดิบแล้วมันเกิดพยาธิไปไม่ดับ แต่คนก็ยังอยากจะกินอย่างนั้น พฤติกรรมอย่างนั้น ของที่มันกินเป็นอาหาร แต่มันก็มีโทษมีภัยของมันขึ้นมา แต่วัฒนธรรมของเขา เขาพอใจของเขา นี่วัฒนธรรมของเขา

จิตใจของเราก็เหมือนกัน วัฒนธรรมของชาวพุทธของเรา เห็นใหม่ ชาวพุทธเราเสียสละทาน ศีล ภาวนา เราทำทานของเราขึ้นมาเพื่อให้จิตใจเรามั่นคงขึ้นมา จิตใจมันคงเพราะเหตุใด จิตใจมันคง คุลี เวลาเห็นคนทุกข์คนยาก เราเห็นแล้วมันสลดสังเวชไหม เห็นคนทุกข์คนยาก เราก็อยากช่วยเหลือเจือจานใช่ไหม ทีนี้จิตใจของเรามั่นทุกข์มันยาก ทุกข์ยากที่ไหน? ทุกข์ยากเพราะมันไม่มีที่พึ่ง ทุกข์ยากเพราะมันบีบคั้นในหัวใจ ทุกข์ยากเพราะมันคั่นรณในใจของเรา เห็นใหม่

ถ้าคั่นรณในใจ เราไม่มีทางออก แล้วทางออก เราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ จะร่มเย็นเป็นสุขได้ ครูบาอาจารย์ของเราเวลาทุกข์

ยากขนาดไหน ครูบาอาจารย์ของเราทำไมเอาชีวิตของท่านรอดไปได้ ทำไมครูบาอาจารย์ท่านเอาชนะกิเลสของท่านได้ นี่เราเห็นสภาวะแบบนั้น เห็นครูบาอาจารย์เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เราถึงมีที่พึ่ง พอมันที่พึ่ง ด้วยศรัทธา ด้วยความเชื่อ แล้วถ้าความเชื่อ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเชื่อให้สร้างฐานของเรา ให้มีทาน นี่ให้มีทานของเรา ทานมาปรับพื้นที่ของเรา ปรับพื้นที่ตรงไหน

ถ้ามันมีทานขึ้นมา มันจะไม่มีกรรมตระหนี่ มันไม่มีกรรมตระหนี่ มันก็ยอมรับฟังเหตุฟังผล ถ้ามันมีกรรมตระหนี่ของมัน มันถือแต่ความรู้สึกนึกคิดของตัวเองเป็นใหญ่กว่าเรามีความรู้สึกนึกคิด เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็พยายามจะบีบคั้นตัดทอนให้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมควรปรารถนาของเรา เราไม่ได้ปฏิบัติธรรมของเราให้เป็นสัจจะความจริงขึ้นมาตามธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราพยายามจะบีบคั้นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้สมควรปรารถนาเรา มันเป็นไปได้หรือ

ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ นี่เราก็บีบคั้นของเรา มาเราบีบคั้นด้วยตัณหาความทะยานอยาก ด้วยความรู้สึกนึกคิดของเรา เพราะมันเป็นนามธรรม นามธรรม เห็นไหม คุณิ จินตนาการของคนยิ่งใหญ่ นัก เราจินตนาการสิ่งใดก็ได้ เลิศโลกไปเลย จินตนาการอย่างใดก็ได้ ความยิ่งใหญ่ของเราในหัวใจนี่จินตนาการอย่างใดก็ได้ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็จินตนาการของเราขึ้นไปว่าเป็นความจริงๆ ขึ้นมา มันจะเป็นความจริงขึ้นมาไหม? มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติขึ้นมา ท่านมีเหตุมีผลของท่าน มีเหตุมีผลเพราะเหตุใด ถ้าไม่มีเหตุมีผลของท่านนะ ถ้าเรามีสติ มีคำบริกรรม มันควบคุมใจได้ไง คุณิ โคลิถ์ตัวนี้ โคลิถ์ที่มันขวิดไปทั่ว มันขวิดเขาไปทั่ว แม้แต่ตัวมันเองก็ทำลายตัวมันเอง ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา มันบังคับได้ คุณิ เขาจูงสัตว์เลี้ยงของเขา แม้แต่เสือเขายังเลี้ยงให้เชื่องได้นะ แม้แต่เสือ แม้แต่ช้าง เขาเลี้ยงให้เชื่องของเขาได้ เขาเอามาเป็นประโยชน์ได้ เขาเอามาใช้การใช้งานได้ แต่หัวใจของเรา คุณิ มันเป็นโคลิถ์ มันขวิดไปหมดแม้แต่ความรู้สึกนึกคิดของเรา มันก็ขวิดไปหมด แต่ถ้าเรามีสติ เรายับยั้งมันได้แล้ว สติ คุณิ เวลาเขาฝึกวัวฝึกควาย เขาก็ดูแลรักษาของเขามา

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจของเรา ถ้าเราจะฝึกของเรา มีสติปัญญาของเรา สติมันยับยั้งได้หมดแหละ ถ้ามีสติขึ้นมา สติก็คือสติ ยับยั้งได้ๆ คุณิ เขาบอกว่านี่ถือศีลๆ ขอนไม้มันก็ถือถือศีล ขอนไม้คุณิ สิ่งที่เป็นวัตถุธาตุมันทำผิดศีลตรงไหน มันไม่ได้ทำผิดศีลตรงไหน มันอยู่ของมัน มันไม่ได้ทำ

สิ่งใดใครเลย ขอนไม้ เห็นไหม คุณตัวมันยังไปขออาศัย ไปทำเป็นที่อยู่อาศัยของมัน นี่มันถือศีล
ใหม่ มันถือศีลใหม่ มันทำสิ่งใดผิดบ้าง? มันไม่ทำสิ่งใดผิดเลย

นี่ก็เหมือนกัน บอกเราถือศีลๆ ศีลมันอยู่ที่ไหนละ นี่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา ศีลคือความ
ปกติของใจ แล้วถ้าเกิดมีสมาธิขึ้นมา สมาธิก็จิตตั้งมั่น ถ้าจิตตั้งมั่นจะเห็นคุณค่าแล้วละ เห็นคุณค่า
เห็นไหม ผู้ใดถ้าทำความสงบของใจขึ้นมา ถ้าใจสงบตามความเป็นจริงนะ มันมหัศจรรย์ มันทิ้ง
แต่ในปัจจุบันนี้สมาธิก็ทำกันไม่เป็น แม้แต่หลักของใจก็ทำกันไม่เป็น สร้างหลักของใจกันขึ้นมา
ไม่ได้ ถ้าสร้างหลักของใจขึ้นมาไม่ได้ นี่ก็จินตนาการกันไปไกล จินตนาการไปเพราะคนเรามีกาย
กับใจๆ ใจคือความรู้สึกนึกคิดนี่ไง

คุณ ขอนไม้มันศึกษาสิ่งใดไม่ได้ ขอนไม้เขาเอาไว้เฉื่อย เอาไว้ทำประโยชน์ของเขา นี่เขา
เอาไว้ทำบุญของเขา ให้เป็นที่อยู่ของสัตว์พวกแมลงของมัน นั่นมันเป็นขอนไม้ จิตใจของเรามันมี
ความรู้สึกนึกคิด มันดิ้นรนของมัน เห็นไหม หลวงตาท่านพูดประจำนะ จิตนี้เรียกร้องความ
ช่วยเหลือ จิตของเรามันเรียกร้องความช่วยเหลือ เรียกร้องคนดูแลมัน แล้วเราก็มาศึกษาธรรมะ
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราบอกเราจะปฏิบัติธรรมขึ้นมาเพื่อจะดูแลใจของเรา

ถ้าดูแลใจของเรา นี่มันไม่มีสิ่งใดสมความปรารถนาทั้งนั้นแหละ แล้วเวลาสิ่งใดไม่สม
ความปรารถนามันก็ดิ้นรนของมัน ถ้ายังดิ้นรน ยิ่งหาโทษใส่ตัว ยิ่งดิ้นรนเท่าไรนะ มันยิ่งแสวงหา
ความเป็นพิษเป็นภัยเข้ามาแผดเผามัน เพราะมันไม่ได้ตั้งใจหรอก ไม่มีสิ่งใดได้อย่างใจ แต่ถ้ามีสติ
เห็นไหม นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีสติขึ้นมา ถ้ามีคำบริกรรมของเรา เรา
พุทโธๆ

จิตมันเป็นนามธรรม เวลาว่าความรู้สึกนึกคิดเกิดดับ เขาบอกว่าอารมณ์หนึ่งก็เป็นภพชาติ
หนึ่ง อารมณ์หนึ่งเป็นภพชาติหนึ่ง แล้วธรรมชาติที่รู้เดิมแท้มันส่องใส มันส่องใส นี่ชาตुरू ฐูโดยตัว
มันเอง ฐูโดยเก๊ๆ เงินๆ นะ แต่ถ้ามันจะมีความรู้สึกนึกคิดนี้มันต้องเสวยอารมณ์ ถ้ามันเสวย
อารมณ์ขึ้นมา มันก็เสวยสัญญา สังขาร วิญญาณ เห็นไหม วิญญาณความรู้สึก ในเมื่อจิตมันเป็น
ชาตुरूอยู่แล้วมันต้องมีวิญญาณอะไรอีกล่ะ

วิญญาณกระทบ วิญญาณรับรู้อันนั้นไง พอวิญญาณรับรู้อันนั้นมันก็ส่งออกไป ส่งออกไป
ก็เป็นความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา นี่สิ่งนั้นมันก็แบกหาม ที่ว่าเกิดดับๆ เกิดดับมันเกิดที่อาการ เกิดที่เงา

ทั้งนั้นแหละ ตัวมันไม่เคยเห็นหรือ ถ้ามันเคยเห็น เวลาจินตนาการมันก็ว่าง มันก็ปล่อยวางความ
เกิดดับ

ความเกิดดับนะ จินตนาการให้มันว่างซะ ถ้าความเกิดดับนั้นมันมีความรู้สึกนึกคิด จิตมันก็มี
อารมณ์ความรู้สึก มันก็ยึดมันถือมัน มันก็มีความทุกข์ความยาก มันก็มีความบีบคั้นในใจของมัน
ถ้าเราจินตนาการว่าว่างแล้ว มันหลอกตัวเองใจ จินตนาการว่าว่าง โอ๊ย! มันเป็นความว่าง มันเป็น
ความว่าง นี่ธาตุรู้ คือธรรมชาติที่รู้ คือตัวจิต แต่สัญญาอารมณ์ที่มันกระทบ สิ่งที่มีมันเกิดดับในใจ
ความที่เกิดดับในใจมันไม่ใช่ใจ ความเกิดดับในใจไม่ใช่ใจ ความเกิดดับในใจคือสัญญาอารมณ์
คือเงาของมัน นี่จินตนาการสิ่งนั้นมันเป็นสมาธิใหม่ ความว่างๆ เป็นความว่างจริงใหม่

แต่ถ้าเราบริกรรม สิ่งที่จินตนาการนั้นละ พุทโธๆ นี่จินตนาการใหม่ ถ้าเราไม่ระลึกพุทโธ
พุทโธมันอยู่ที่ไหน เราระลึกขึ้นมาใช่ใหม่ เราระลึกถึงใคร เราระลึกถึงคนนั้น เราไม่คิดถึงคนคน
นั้น เราจะไม่มีอารมณ์ผูกพันกับคนคนนั้น ถ้าเราระลึกถึงลูก ระลึกถึงหลาน เราจะมีอารมณ์ผูกพัน
กับลูกหลานของเรา นี่เรามีความรู้สึกนึกคิดถึงลูกหลานของเรา นี่เราพุทโธๆๆ เห็นไหม นี่สายใย
เราระลึกเอง พุทโธเราเป็นคนระลึกขึ้นมา เราระลึกถึงลูกหลานของเรา เราก็ผูกพันกันขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงศาสดาของเรา พุทธา
นุสติ พุทโธๆ จิตมันบริกรรม จิตมันเสวยอารมณ์ มันคิดออกไปโดยสัญญาตญาณของมัน นี่วิถี
แห่งจิตคิดออกมา ธรรมชาติของมันเป็นอย่างนี้ เกิดดับๆ นี่แหละ เกิดดับนี้มันมีที่ไปที่ไปสิ เกิดดับ
มันไม่ใช่เกิดดับลอยมาจากฟ้า มันไม่ใช่สสาร นี่มันไม่ใช่สิ่งที่เรืองแสง มันเกิดดับ มันต้องมีที่ไปที่
ไป มันต้องมีฐานของมัน

ถ้าฐานของมัน แล้วเรามีสติปัญญา เราระลึกพุทโธๆ นี่มันไม่ใช่ของแสงเงา แต่กิเลสมัน
ขับไล่ กิเลสมันไม่ต้องการ พุทธานุสติมันไม่ต้องการ มันต้องการตามแต่อารมณ์ของมัน มัน
ต้องการความเป็นสมุทัยที่มันปรารถนาของมัน มันจินตนาการของมันไป แม้แต่ธรรมะนะ มันก็
จินตนาการว่าว่างๆ ว่างๆ กันไป แล้วว่างๆ ประสบความสำเร็จแล้ว พอทำถึงที่สุดแล้ว มันว่างแล้ว
มันเป็นสิ้นสุดแห่งทุกข์แล้ว...มันจี๋หมานะ! จี๋มันกองอยู่ในใจ เห็นไหม แต่เราพุทโธๆ ของเรา
ขึ้นมา พุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา

นี่สิ่งที่เราระลึก โดยสัญญาตญาณ กระแสมันส่งออก ธรรมชาติของจิตมันส่งออกโดย
ธรรมชาติของมัน คุณติ แสงอาทิตย์มันส่งมาจากไหน ดวงอาทิตย์มันส่งมา แสงมันถึงครอบจักรวาล

เห็นไหม โลกนี้ก็ได้รับแสงสิ่งนั้นด้วย นี่ความรู้สึกนึกคิดมันก็จินตนาการของมันออกไป เราพุทธ
โรขึ้นมา คุณติ แสงนี้จะหดเข้าไปสู่ดวงอาทิตย์ได้อย่างไร แสงที่ส่งออกมาจากดวงอาทิตย์ มันจะหด
กลับเข้าไปสู่ดวงอาทิตย์นั้น มันไม่ส่องแสงออกไปข้างนอก

นี่ก็เหมือนกัน พุทธโรๆ นี่ทวนกระแสดกลับ ทวนกระแสดกลับพุทธโรๆ มันจะเข้าไปสู่ดวง
อาทิตย์นั้น ถ้าเข้าไปสู่ดวงอาทิตย์นั้นก็เข้าไปสู่ภวาสวะ เข้าไปสู่ใจดวงนั้น พุทธธานุสติ พุทธโรๆ
มันจะย้อนกลับเข้ามา พุทธโรจนพุทธโรไม่ได้ คำว่า “พุทธโรไม่ได้” นั่นละมันจะเข้าไปสู่ตัวมันแล้ว
ละ พุทธโรจนพุทธโรไม่ได้ แต่เราพุทธโรๆ แล้วมันหายไปไหน คุณติ แสงอาทิตย์ส่องมาถึงบ้านเรา นี่
เขาใช้แสงโซล่าเซลล์ เอาพลังงานมาใช้ ยังบอกแสงอาทิตย์ไม่มี แสงอาทิตย์ไม่มี... ไม่มีอะไร มัน
อยู่ในแบตนั่นนะ มันแปลงพลังงานมาอยู่ในแบตนั่น แล้วบอกว่ามันไม่มีได้อย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน บอกว่าพุทธโรๆ จนหายไปหมดเลย มันไม่มีใจ แต่ถ้าพุทธโรๆ จนพุทธโร
ไม่ได้ พุทธโรอย่างนั้นพุทธโรไม่ได้ได้อย่างไร ถ้าพุทธโรไม่ได้ได้อย่างไร มันจะเข้าไปสู่ตัวมัน เห็นไหม นี่
มันไม่ใช่ของแสดง

เราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ สิ่งที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ อริยทรัพย์จริงๆ
อริยทรัพย์เพราะอะไร เพราะมันมีหัวใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีความทุกข์ความยากในใจตัวนี้ แล้ว
เรามาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้
ธรรมที่นี้แหละ ตรัสรู้ธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาจะออกบวชนะ เสียสละจากการจะเป็นกษัตริย์ออกมา ละล้าละดังๆ ขนาดไหน ไป
ค้นคว้าอยู่ ๖ ปี กว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ธรรมนี้ประเสริฐขนาด
ไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา บอกว่า “จะสอนได้อย่างไร จะสอนได้
อย่างไร” มันลึกลับซับซ้อนไป แต่เราศึกษากันโดยวิทยาศาสตร์ ศึกษากันโดยทฤษฎี เราก็
จินตนาการธรรมะกันจนพันเผื่อไปแล้ว แต่ถ้าทำความเข้าใจขึ้นมาเนะ นั่นมันชื่อ

ทางวิชาการ เราจะวิจัยขนาดไหนนั่นเป็นทางวิชาการ เขาเจริญทางวิชาการ เราก็มีแต่ทาง
ทฤษฎี แต่ผลที่ตอบสนอง ผลที่ตามความเป็นจริงยังไม่เกิดขึ้น ผู้ใดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามีสติ
ระงับความฟุ้งซ่านของใจได้เป็นสมาธิขึ้นมา มันก็เป็นวิธีการ

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา สภาวธรรมที่เป็นอนัตตา สภาวธรรมที่มันเจริญออกมาขึ้นมา นี่มันเป็น สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา มันก็เป็นอารมณ์เรานี้แหละ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดอันหนึ่งมันก็ความทุกข์ มันมีกิเลสตัดหน้าความทะยานอยากครอบงำมัน

แต่เวลาจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ มันสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา แล้วมันเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่ไม่มียึดเข้าไปหาอะไร ไม่มีสมุทัยเข้ามาเจือปน แล้วเรามีสติปัญญาพิจารณาแยกแยะของมัน มันก็เป็นมรรค เป็นมรรคขึ้นมา เป็นมรรคขึ้นมาวิธีกรทั้งนั้นแหละ มันเป็นวิธีการเข้าไปถึงที่สุด ถ้าถึงที่สุดแล้ว นี่สัมปยุตเข้าไป วิปยุตคายออกมา สัมปยุตเข้าไปคือจิตมันรวมลง วิปยุตคายตัวออกมา พอกายตัวออกมา มันชำระล้างขึ้นมา มันคายตัวออกมาแล้วมันเหลืออะไร? อกุปปธรรม พ้นจากสภาวะของอนัตตา พ้นจากสภาวะของ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา คือกระบวนการของสังขาร กระบวนการของวิถีแห่งจิต กระบวนการที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเรา พ้นจากกระบวนการอันนั้นถึงเป็นมรรคเป็นผล ถ้าเป็นมรรคเป็นผลอันนั้น อกุปปธรรม อฐานะที่จะแปรสภาพ อฐานะที่จะมีความทุกข์ อฐานะที่จะมากดถ่วงมัน มันพ้นไปได้อย่างไร นี่สิ่งที่จะเป็นจริง เป็นจริงอย่างนี้ ถ้าเป็นจริงอย่างนี้ เราเกิดเป็นมนุษย์ เราถึงว่าเป็นอริยทรัพย์ เพราะเรามีสิทธิเสรีภาพที่จะทำหรือไม่ทำ แล้วทำแล้วเราจะเลือกกระบวนการอย่างใด เลือกกระบวนการคือเลือกความเป็นมรรคนะ แต่ถ้าจริตนิสัยของเราทำได้หรือทำไม่ได้ เราก็จะพยายามหรือค้น พยายามเพิ่มพูน พยายามพัฒนาการของมันขึ้นมา

แต่ถ้ามันถึงที่สุดแล้วมันมรรคสามัคคี มรรคมันรวมตัวลงอย่างใด นี่ผลที่สุดแล้วจะเป็น โสดาบัน เป็นสภิกาคามี เป็นอนาคามี เป็นพระอรหันต์ มันอันเดียวกันทั้งนั้นแหละ แล้วถ้าสิ่งที่เป็นอันเดียวกัน ทำไมพูดกันไม่ได้ ของเรามีอยู่ ของเหมือนกัน ทำไมเราจะพูดกันไม่ได้ เราพูดกันได้ทั้งนั้นแหละ แล้วทำไมบอกว่า “เป็นธรรมๆ จะพูดไม่ได้ นี่มันพูดไม่ได้ มันพูดไม่ได้”

พูดไม่ได้ก็โมรู้ใจ เพราะไม่รู้ถึงพูดไม่ได้ ถ้ารู้ ทำไมพูดไม่ได้ พูดได้ทั้งนั้นแหละ แต่จะพูดสื่อกับใคร ถ้าพูดสื่อกับผู้รู้ด้วยกัน มันพูดคำเดียวกันก็จบ แต่ผู้แสดงธรรมกับผู้ที่ไม่รู้ เราต้องอธิบายแยกแยะ เหมือนกับเด็ก เราจะอธิบายสิ่งใดให้เด็กเขาฟัง ให้เด็กเข้าใจ เราก็ต้องพยายามแยกแยะให้เด็กเข้าใจได้ แต่ผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่พูดกันก็จบ ผู้ใหญ่พูดกันคำเดียวกันก็จบ เห็นไหม สิ่งที่อยู่แล้วพูดได้

สิ่งที่เราเกิดมามีอำนาจวาสนา เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พบพระพุทธศาสนา แล้ว ทรัพย์สมบัติทางโลกเราแสวงหามาเพื่อดำรงชีวิต แล้วชีวิตของเรา หัวใจนี้มีคุณค่า ถ้ามีคุณค่า

เราหมั่นฝึกหัดภาวนาของเรา เอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา เอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา แล้วถ้ามันถึงที่สุด มันปล่อยแล้วขึ้นมา มันเจริญงอกงามขึ้นมา นี่ร่มโพธิ์ร่มไทร เราอธิบายได้ทั้งหมดแหละ เห็นไหม คนเจ็บไข้ได้ป่วยก็อยากหาหมอรักษาให้หายได้ คนที่เป็นทางวิชาการก็อยากจะทำครูบาอาจารย์ที่คอยอธิบายความลึกลับสงสัยเขาให้ได้

เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่เรารู้เราเห็นขึ้นมา เรามีครูบาอาจารย์ เราถามท่านสิ ถามท่านเลย ถ้าท่านตอบเราไม่ได้ ท่านแก้ไขเราไม่ได้ ท่านเป็นอาจารย์เราไม่ได้หรือ ที่เป็นอาจารย์เราก็เป็นอาจารย์เราตรงนี้ไง ตรงที่จะคอยชี้บอกชี้แนะให้เราเจริญงอกงามขึ้นมา ถึงจะเป็นครูบาอาจารย์ไง ถ้าเป็นครูบาอาจารย์เรา แต่ชี้แนะบอกเราไม่ได้ เป็นครูบาอาจารย์เราทำไม เราก็เป็นครูบาอาจารย์ตัวเราเองก็ได้

เราทำเพื่อเรา ทำเพื่อชีวิตนี้ไง ชีวิตนี้เกิดมาแล้วเป็นอริยทรัพย์มีคุณค่ามาก มีคุณค่า ทางโลกเราก็แสวงหาความดำรงชีวิตของเรา แล้วหัวใจของเรา เราต้องดูแล จิตใจนี้เรียกร่องความช่วยเหลือ เรียกร่องความช่วยเหลือ แล้วการจะช่วยเหลือมันได้ก็ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา จะช่วยหัวใจของเราได้ปล่อยแล้วขึ้นมา ให้มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา ให้ไม่สงสัยในเรื่องของในโลกนี้ ไม่สงสัยสิ่งใดๆ เลย เข้าใจในวิญญูะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ จนจบสิ้นกระบวนการของมัน อันนี้ถึงจะเป็นอิสระ ถึงจะพ้นไปด้วยอำนาจความเป็นจริง เอวัง